
PROTOKOL UJEDINJENIH NACIJA O POSTUPANJU U SLUČAJU OPTUŽBI ZA SEKSUALNO ISKORIŠTAVANJE I ZLOSTAVLJANJE KOJE UKLJUČUJE PARTNERE U PROVEDBI

OBRAZLOŽENJE

1. Ovaj protokol prikazuje zahtjeve Ujedinjenih nacija, uključujući i UN fondove i programe (zajedno "UN"), kada se radi sa partnerima u provedbi, kako bi se osigurala adekvatna zaštita i poduzele odgovarajuće radnje u vezi sa seksualnim iskorištavanjem i zlostavljanjem (SEA).
2. Ovaj protokol je usklađen sa Biltenom Generalnog sekretara UN-a od 9.10.2003. o "Specijalnim mjerama za zaštitu od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja" ([Secretary General's Bulletin, 9 October 2003 on "Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse" \(ST/SGB/2003/13\)](#)).

VODEĆI PRINCIPI

3. UN ne stupa u partnerske odnose sa onim subjektima koji propuštaju da riješe slučajeve seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja primjenom odgovarajućih preventivnih mjera, istražnih i korektivnih radnji.¹ Takvi propusti predstavljaju osnov za prekid svakog ugovora o saradnji sa UN-om.²
4. UN u središte svojih nastojanja stavlja ljudska prava, interese i potrebe svih žrtava, i poštuje principe "nenanošenja štete", povjerljivosti, sigurnosti i nediskriminacije kad reagira na optužbe za seksualno iskorištavanje i zlostavljanje.
5. Prevencija i reakcija UN SEA se rukovodi pristupom usmjerenim na žrtve pri čemu se žrtva informira, učestvuje u procesu donošenja odluka i daje saglasnost za moguće korištenje i otkrivanje svojih podataka.
6. U slučajevima koji uključuju djecu, sve donesene odluke vezane za prevenciju i reakciju na optužbe za SEA koje uključuju UN partnere u provedbi se rukovode najboljim interesima djeteta i pravom djeteta da učestvuje i bude saslušano.

PRIMJENJIVOST / DJELOKRUG

7. Ovaj protokol se primjenjuje na sve urede UN-a kada rade s partnerima u provedbi (kako je definirano u nastavku) u svim programskim kontekstima.
8. Ovaj protokol se bavi pitanjima vezanim za moguće i stvarno seksualno iskorištavanje i zlostavljanje koje počinu osoblje UN partnera u provedbi.

DEFINICIJE

Za potrebe ovog protokola, primjenjuju se sljedeće definicije:

9. UN definira seksualno iskorištavanje i zlostavljanje na sljedeći način:³

¹ Vidi odjeljke 6.1 i 6.2 Biltena Generalnog sekretara UN-a o "specijalnim mjerama za zaštitu od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja" (ST/SGB/2003/13), 9. oktobar 2003.

² Ibid

³ Bilten Generalnog sekretara o Specijalnim mjerama za zaštitu od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, ST/SGB/2003/13, 9. oktobar 2003

-
- a. *Seksualno iskorištavanje* predstavlja svaku stvarnu zloupotrebu ili pokušaj zloupotrebe položaja ranjivosti, razlike u nivou moći ili povjerenja za seksualne namjene, uključujući, ali ne ograničavajući se na, novčanu, društvenu ili političku dobit od seksualnog iskorištavanja druge osobe.
 - b. *Seksualno zlostavljanje* podrazumijeva stvarni ili zapriječeni fizički napad seksualne prirode, bilo silom ili pod neravnopravnim ili prisilnim uslovima.
10. **Žrtva:** Osoba koja je, ili je bila, seksualno iskorištena ili zlostavljana. Za potrebe ovog protokola, žrtva je osoba koja je, ili je bila seksualno iskorištena ili zlostavljana od strane zaposlenika ili drugog povezanog osoblja partnera Ujedinjenih nacija u provedbi, uključujući zaposlenike ili povezano osoblje podizvođača partnera u provedbi.
 11. **Partner u provedbi:** subjekt kojem je ured ili tijelo UN-a povjerilo provedbu programa i/ili projekta navedenog u potpisanom dokumentu, uz pretpostavku odgovornosti i preuzimanja obaveze za efikasno korištenje resursa i ostvarivanje rezultata. Partneri u provedbi mogu uključivati – ali nisu ograničeni samo na – vladine institucije, međuvladine organizacije i organizacije civilnog društva, uključujući NVO-e. Ova definicija podrazumijeva i podizvođače partnera u provedbi.
 12. **Partnerski UN subjekt:** određeni UN subjekt koji je potpisao sporazum sa partnerom u provedbi u vezi sa određenim programom ili projektom.
 13. **Program aktivnosti povišenog rizika** uključuje bar jedno od sljedećeg:
 - a. Odvija se u visokorizičnim okruženjima kao što su kampovi i skloništa;
 - b. Uključuje partnera u provedbi koji ima direktan kontakt sa djecom;
 - c. Odvija se u okruženjima u kojima je bilo pojava SEA u prošlosti i/ili gdje je rasprostranjeno seksualno i rodno zasnovano nasilje.

IZJAVE PROTOKOLA

Provjera partnera u provedbi

14. UN mora provesti odgovarajući proces provjere prije sklapanja sporazuma o saradnji sa partnerima u provedbi. Prilikom procjene potencijalnog partnera u provedbi u okviru procesa provjere, relevantni partnerski UN subjekt procjenjuje kapacitet potencijalnog partnera u provedbi za sprječavanje ili ublažavanje rizika od SEA (vidi Aneks A). Ako partnerski UN subjekt izabere partnera u provedbi čiji je kapacitet za sprječavanje ili ublažavanje rizika od SEA ocijenjen kao slab, onda je taj partnerski UN subjekt dužan da:
 - a. opravda izbor tog partnera u provedbi bez obzira na njegov slabo ocijenjen kapacitet za sprječavanje ili ublažavanje rizika od SEA; i
 - b. provede odgovarajuće mjere ublažavanja rizika, uključujući izgradnju kapaciteta i monitoring. (Vidi Aneks A)

Uredi ili tijela UN-a će dati na uvid tražene rezultate bilo koje provjere partnera drugim uredima ili tijelima UN-a.

Sklapanje sporazuma o saradnji sa partnerima u provedbi

15. Prilikom sklapanja sporazuma o saradnji sa partnerima u provedbi, službenici relevantnog partnerskog UN subjekta su dužni informirati te partnere u provedbi o standardima ponašanja navedenim u odjeljku 3. ST/SGB/2003/13, a od njih dobiti pismenu potvrdu o prihvatanju obaveze, u skladu sa odjeljkom 6.1 ST/SGB/2003/13. Takođe se mora dostaviti kopija svih dokumenata politike SEA koje je izdao relevantni partnerski UN subjekt.

16. Partnerski UN subjekti su dužni uzeti u obzir kapacitet partnera u provedbi za sprječavanje i reagiranje na seksualno iskorištavanje i zlostavljanje prilikom izrade programskog dokumenta/planova rada za programske aktivnosti i upravljanje povezanim rizicima, uključujući:
 - a. aktivnosti izgradnje kapaciteta partnera kao što su: obuka o seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju licem u lice za svo osoblje partnera; diseminacija alata za podizanje svijesti; podrška za uspostavu politike i provedbu procedura izvještavanja, smjernice politike, itd.
 - b. planirane terenske monitoring posjete za programske aktivnosti povišenog rizika, koje su dodatno prilagođene za partnere sa slabim kapacitetom identificiranim tokom procesa selekcije.
17. Prije ulaska u ili preispitivanja sporazuma o partnerstvu, partnerski UN subjekt bi trebao zatražiti dokumentaciju o redovnoj obuci o sprječavanju i regiranju na SEA koju partneri u provedbi nude svojim zaposlenicima i povezanom osoblju⁴. Obuka mora uključivati informacije o UN definiciji i zabrani SEA, zahtjeve za hitno prijavljivanje optužbi za SEA partnerskom UN subjektu i upućivanje žrtava na usluge neposredne pomoći. Opcije obuke uključuju i UN SEA online trening koji je svim partnerima u provedbi dostupan na: <https://agora.unicef.org/course/info.php?id=7380>.

Monitoring partnera u provedbi i prekid sporazuma

18. U sklopu svakog procesa preispitivanja partnerstva, svaki partnerski UN subjekt je dužan razmotriti sve promjene u kapacitetu partnera u provedbi za upravljanje rizicima od SEA kao i je li potrebno, u skladu s tim, izvršiti prilagođavanje aktivnosti izgradnje kapaciteta i monitoringa. Pored toga, kod partnera u provedbi koji rade u okruženjima s povećanim rizikom je potrebno vršiti redovan pregled po pitanju usklađenosti sa zahtjevima sprječavanja i reagiranja na SEA.
19. UN ima obavezu da o optužbama za SEA izvijesti Generalnog sekretara. U sklopu ove obaveze izvještavanja, partneri u provedbi su dužni da smjesta prijave optužbe za SEA partnerskom UN subjektu. Zajednička odgovornost i partnerskog UN subjekta i odgovarajućeg partnera u provedbi je da o obaveznom prijavljivanju optužbi za SEA UN-u obavijesti svo povezano osoblje, i da osigura uspostavljanje mehanizama prijavljivanja na terenu.⁵
20. UN subjekt ima pravo da istraži optužbe za SEA koje uključuju partnere u provedbi i njihovo povezano osoblje, bez obzira na srodnu istragu koju provodi partner u provedbi ili nacionalni organi. Ako istragu ne provodi UN subjekt direktno, partnerski UN subjekt će tražiti sve relevantne informacije kako bi utvrdio je li partner u provedbi poduzeo odgovarajuće istražne i korektivne radnje.
21. Prijem i postupanje partnerskih UN subjekata po optužbama za SEA koje uključuju partnere u provedbi se trebaju voditi, po potrebi, *Jedinstvenom politikom o balansiraju otkrivanja podataka nacionalnim vlastima sa principima povjerljivosti prilikom prijema i postupanja po optužbama za SEA od strane osoba koje djeluju u okviru mandata UN-a,*⁶ i drugim relevantnim administrativnim izdanjima.

⁴ Pojmovi "povezano" ili "pridruženo" osoblje partnera u provedbi uključuju, npr., podizvođače, konsultante, pripravnike ili volonere koji su povezani sa ili rade u ime partnera u provedbi.

⁵ Djela SEA koja čine oblik seksualnog nasilja, onako kako je definirano međunarodnim pravom, predstavljaju kršenje ljudskih prava i, gdje je primjenjivo, kršenje međunarodnog humanitarnog prava, kada ih izvrše partneri u provedbi koji su državni akteri. Takva djela se moraju prijaviti OHCHR-u i odgovarajućim mehanizmima za ljudska prava. Pored toga, ako je predmetni partner u provedbi pripadnik nacionalnih oružanih snaga, nacionalne policije ili drugih sigurnosnih aktera koji se mogu pripisati vladi domaćina, djelo seksualnog zlostavljanja, kada je direktno ili indirektno povezano sa sukobom, može također predstavljati seksualno nasilje povezano sa sukobom ili teško kršenje prava djece. Takvi slučajevi seksualnog zlostavljanja povezanog sa sukobom se također moraju prijaviti putem odgovarajućeg aranžmana monitoringa analize i izvještavanja (MARA) o seksualnom nasilju u sukobu ili putem mehanizma monitoringa i izvještavanja (MRM) o djeci u oružanom sukobu, tamo gdje su operativni, putem SRSG o seksualnom nasilju u sukobu ili SRSG o djeci u oružanom sukobu Vijeću sigurnosti UN-a, u skladu sa rezolucijama Vijeća Sigurnosti UN-a broj 1882 (2009) i 1960 (2010).

⁶ Ova politika obuhvata, između ostalog, prijem od strane UN-a i upućivanje optužbi za SEA UN subjektu koji provodi istragu zavisno od prirode i aktera uključenog u optužbu, i otkrivanje podataka o optužbama nacionalnim vlastima u skladu sa principom povjerljivosti i informiranog pristanka.

22. Koraci koje treba poduzeti partnerski UN subjekt u slučaju vjerodostojne optužbe za SEA podnesene protiv jednog ili više zaposlenika partnera ili povezanog osoblja koje provodi programe koje podržava UN, obuhvataju:
- osigurati da se poduzmu odgovarajuće radnje po pitanju osoblja partnera u provedbi uključenog u počinjenje SEA, uključujući prekid ugovora o radu i/ili pozivanje na krivičnu odgovornost, ako je potrebno;
 - uskratiti daljnje prenose novčanih sredstava i/ili opskrbe partneru u provedbi, ako je potrebno;
 - podijeliti informacije o optužbama sa relevantnim tijelima, po potrebi, nakon procjene rizika vezanog za zaštitu i u skladu sa informiranim pristankom.
 - smjesta uputiti žrtvu službi za pružanje sigurne i povjerljive pomoći žrtvama, uključujući i pravnu pomoć, ako je dostupna, na osnovu njenih potreba i pristanka.
23. Ako su podnesene optužbe za SEA vjerodostojne, procjena rizika po pitanju partnera u provedbi za relevantni sporazum ili program se odmah povećava na "visokorizičan" (uz odgovarajuće povećanje monitoringa programa). Partnerski UN subjekt, u konsultacijama sa svojim pravnim savjetnicima i sjedištem, treba poduzeti niz korektivnih mjera, prije nego što se ocjena "visokorizičan" smanji. Korektivne radnje će identificirati UN subjekt, skupa sa partnerom u provedbi, a one mogu uključivati pojačan monitoring programskih aktivnosti na licu mjesta i dodatni razvoj kapaciteta za partnera u provedbi.
24. Propust partnera u provedbi da se pridržava gore navedenih korektivnih radnji može rezultirati prekidom ugovora prije kraja ugovornog perioda.⁷ Sporazum o saradnji sa partnerom u provedbi treba izričito predvidjeti ovu mogućnost.

Aneks A. Specifične oblasti/koraci procjene rizika i odgovarajuće mjere ublažavanja za partnere UN-a u provedbi

Kriteriji procjene	Djelovanj e UN-a
✓ Ako partner planira za provođenje aktivnosti angažirati drugi subjekt kao podizvođača, partner ima potrebne mehanizme izvještavanja i monitoringa za sprječavanje i reagiranje na optužbe za i slučajeve SEA.	✓ Tražiti od partnera da opiše svoje mehanizme izvještavanja i monitoringa.
✓ Partner je ispravno provjerio osoblje za uključenost ili navodnu uključenost u SEA ili kršenja ljudskih prava.	✓ Potvrditi da je izvršena potpuna provjera referenci i dokumentacije osoblja partnera.
✓ Partner ima procedure prijavljivanja za SEA za zaposlenike, ugovarače/podugovarače – partnere u provedbi i korisnike.	✓ Tražiti i pregledati partnerovu proceduru prijavljivanja.
✓ Partner je informiran o politici nulte tolerancije UN-a prema SEA i vezanim politikama agencija, fondova i programa UN-a o SEA.	✓ Pismeno potvrditi da je partner informiran o politici nulte tolerancije UN-a o SEA i vezanim politikama agencija, fondova i programa UN-a o SEA.
✓ Osoblje partnera koje radi na pitanjima UN-a završilo je UN SEA trening ili ekvivalentnu obuku.	✓ Potvrditi da je partner završio UN SEA trening ili ekvivalentnu obuku.
✓ Partner je na odgovarajući način riješio sve ranije optužbe za SEA.	✓ Tražiti od partnera da otkrije sve dosadašnje optužbe i ishode.

⁷ Vidi para. 6.2 ST/SGB/2003/13, u kojem stoji da "propuštanje tih subjekata ili pojedinaca da poduzmu preventivne radnje protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, da istraže te optužbe, ili da poduzmu korektivne radnje kad je došlo do seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, predstavlja osnovu za prekid svakog sporazuma o saradnji sa Ujedinjenim nacijama."